

Monika Kowalonek

"Polonistik im deutschsprachigen Bereich : Aufgaben und Perspektiven ihrer Entwicklung", Hrsg. Danuta Rytel-Kuc, Wolfgang F. Schwarz, Hans-Christian Trepte, Hildesheim 2005 : [recenzja]

Postscriptum nr 2(50), 180-182

2005

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RECENZJE

Rytel-Kuc, Danuta/ Schwarz Wolfgang F./ Trepte Hans-Christian (Hrsg.): *Polonistik im deutschsprachigen Bereich. Aufgaben und Perspektiven ihrer Entwicklung*. Hildesheim: Georg Olms Verlag AG 2005, 384 S. [Polonistyka na obszarze niemieckojęzycznym. Zadania i perspektywy]

W przeddzień pierwszej rocznicy przystąpienia Polski do Unii Europejskiej — 30 kwietnia 2005 w berlińskim Konzerthaus na Gendarmenmarkt prezydent RP Aleksander Kwaśniewski oraz prezydent Niemiec Horst Köhler dokonali uroczystej inauguracji Roku Polsko-Niemieckiego. Jednym z głównych celów przedsięwzięcia ma być zbliżenie sąsiadów po obydwu stronach granicy, budowanie mostu porozumienia, innymi słowy: pasażu łączącego Wschód z Zachodem (niem. Westostpassage).

Myślę, że nowa seria wydawnicza — zatytułowana właśnie *westostpassagen*, której celem jest przybliżenie języków, literatur i kultur słowiańskich, pojawiła się w najbardziej odpowiednim momencie. Pierwszy tom poświęcony został polonistyce w krajach niemieckojęzycznych. Jak czytamy w podtytule, ma on ukazać jej zadania i perspektywy (w czasie, gdy losy tego kierunku na niemieckich uczelniach „wiszą na włosku”). Można zatem wyrazić nadzieję, iż tak liczne artykuły autorów z Niemiec, Szwajcarii i Polski, zebrane w niniejszej publikacji, przyczynią się do głębszej refleksji nad problemami, przed którymi stanęła polonistyka zagraniczna oraz ukazą czytelnikom bogactwo polskiej literatury.

Publikacja została podzielona tematycznie na trzy części: pierwsza rozpoczyna się od artykułów omawiających wybrane przyczyny kryzysu filologii polskiej. Pojawia się nawet dobitnie i jasno sformułowane pytanie, czy „polonistyka” w krajach niemieckojęzycznych w ogóle istnieje? Bardziej op-tymistyczny obraz sytuacji wyłania się z artykułów Alicji Nagórko, Danuty Rytel-Kuc, Wolfganga F. Schwarza i Hansa-Christiana Trepte. Przybliżają oni czytelnikom studia polonistyczne na Uniwersytecie im. Humboldtów w Berlinie oraz na Uniwersytecie w Lipsku.

W drugiej, najobszerniejszej części książki (można ją określić jako literaturoznawczą), na szczególną uwagę zasługuje artykuł Germana Ritza: *Eine polnische Literaturgeschichte aus deutscher Sicht*. Autor wskazuje w nim na brak aktualnego opracowania z zakresu historii literatury polskiej i w odpowiedzi przedstawia projekt skierowany do odbiorcy niemieckojęzycznego. Szkic ten, aby spełnić swe zadanie, musi uwzględniać aspekty historyczne i kulturowe. Bardzo ciekawe ujęcie historii współczesnej literatury polskiej proponuje również Jan Zieliński (*Historia literatury jako dzieje przedmiotów*). Podejście skoncentrowane na kilku przedmiotach (między innymi „ostatni liść”, „fotel” czy „szczoteczka do zębów”) wpisuje się w tradycję niemiecką, która — zdaniem autora — przynajmniej od czasu Biedermeieru odznacza się poszanowaniem dla rzeczy. Warto podkreślić widoczne starania piszących, aby projekty skierowane były szczególnie do konkretnego grona odbiorców, w tym przypadku do osób niemieckojęzycznych.

W tomie zamieszczono również wiele interesujących szkiców, przybliżających czytelnikom polską poezję, prozę i dramat. Poznamy między innymi nowatorskie spojrzenie na wczesną twórczość Cypriana Norwida (Rolf Fieguth), „włoskie” opowiadania Gustawa Herlinga-Grudzińskiego (Daniel Schümann) oraz wybrane utwory odkrytej w ostatnim czasie Marii Komornickiej, która zaślęła przede wszystkim jako niezwykle przypadkowy kulturowy zmiany płci (Brigitta Helbig-Mischewski). Przeczytamy także o poszukiwaniu europejskich miejsc wspólnych w literaturze polskiej (Wolfgang Schlott), koncepcji autobiografizmu (Magdalena Marszałek), czy też o powodach „uprawiania artystycznego płodozmianu” przez Zbigniewa Herberta (Aleksander Fiut). Nie zabrakło miejsca i na teatr. Dzięki lekturze książki będziemy mieli okazję bliżej poznać Serbskołużycki Teatr Ludowy (Dietrich Scholze) i wnikiemy w tajniki zjawiska metateatralności w polskim dramacie współczesnym (Brigitte Schultze). Na trudne, kontrowersyjne pytanie: co to znaczy być środkowym Europejczykiem, udzielają odpowiedzi Andrzej Stasiuk i Jurij Andruchowicz (Alois Woldan).

Pierwsze państwowe egzaminy certyfikacyjne z języka polskiego jako obcego odbyły się w 2004 roku, wciąż trwają prace nad potwierdzeniem ich odniesienia do Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego (*Common European Framework of Reference for Languages*). Potrzebne będą zatem nowe podręczniki do języka polskiego dla cudzoziemców. W trzeciej części publikacji, zatytułowanej *Polnisch als Fremdsprache (Język polski jako język obcy)*, analizy wybranych czterech dostępnych na rynku podręczników dla Niemców dokonuje Sybille M. Schmidt. Natomiast Anna Majkiewicz dzieli się uwagami dotyczącymi wprowadzania tekstów

autentycznych do nauki języka polskiego jako obcego, uwagami, które mogą być szczególnie przydatne dla przyszlých autorów podręczników.

Większość artykułów została napisana w języku niemieckim, ale są też trzy opracowane po polsku. Cieszy różnorodność tematów, mogących dać nowe impulsy do współpracy polsko-niemieckiej, zainspirować do opracowania kroków, dzięki którym studia polonistyczne w krajach niemieckojęzycznych stałyby się bardziej atrakcyjnym kierunkiem uniwersyteckim. Publikacja zainteresować może w szczególności krajowych, jak i zagranicznych polonistów oraz germanistów, ale także każdego, komu Polska jest bliska. A może jak na razie zbyt odległa... Znamiennym jest fakt, że książka została wydana właśnie w Roku Polsko-Niemieckim. To ciekawe, naukowe przedsięwzięcie, które — wierzę — przyczyni się w pewnym stopniu do obalenia stereotypu „slavica non legunur”.

Monika Kowalonek